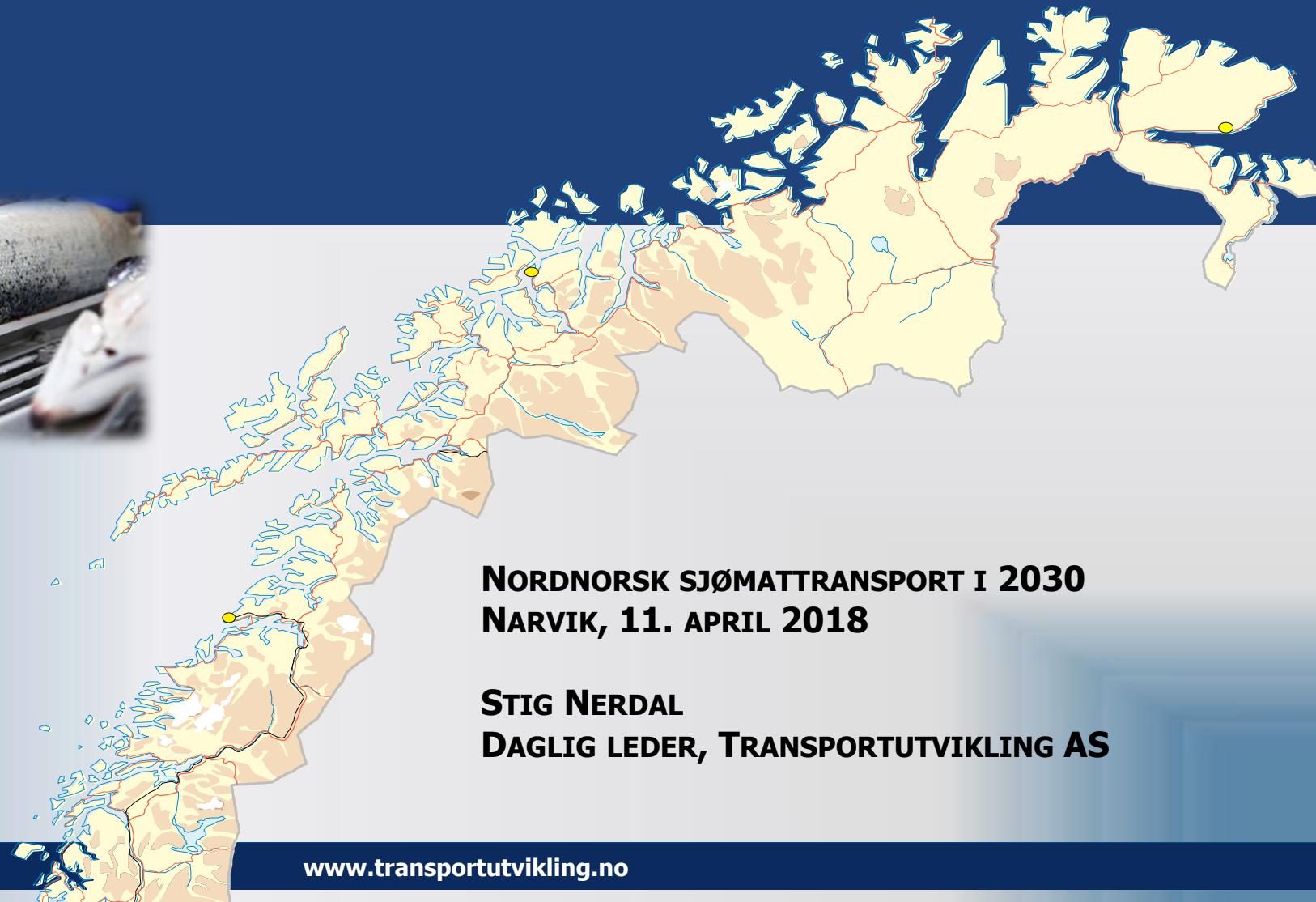

STRUKTURENDRINGER I NÆRINGEN — ENDREDE TRANSPORTBEHOV OG UTFORDRINGER

EKSEMPEL: LAKSESLAKTERIER

NORDNORSK SJØMATTRANSPORT I 2030
NARVIK, 11. APRIL 2018

STIG NERDAL
DAGLIG LEDER, TRANSPORTUTVIKLING AS

ØKONOMISKE BESLUTNINGSKRITERIER: ER HAVBRUKSNÆRINGEN FORSKJELLIG FRA ANNEN PRODUKSJON ?

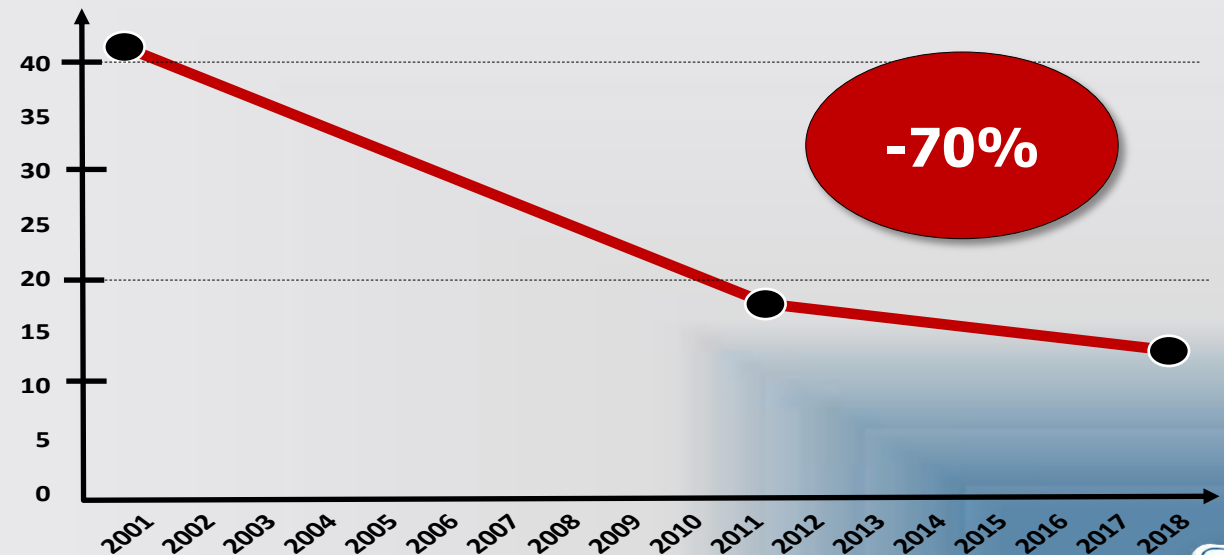
FÆRRE DYRESLAKTERIER

«Matgiganten Nortura ble dannet i 2006 da samvirkeforetakene Gilde Norsk Kjøtt og Prior Norge slo seg sammen. I 2001 hadde de to til sammen **41** slakterier for ku og gris. I løpet av 2011 skal antallet ned i **17**.»

I 2018 er det 13, hvorav 3 i Nord-Norge.

«Nortura er nødt til å sikre god lønnsomhet og konkurransekraft hvis vi skal være med i norsk matproduksjon framover.Derfor går vi gjennom hele vår strukturfremtidsrettede løsninger....., sier Svebestad.» (Styreleder Nortura)

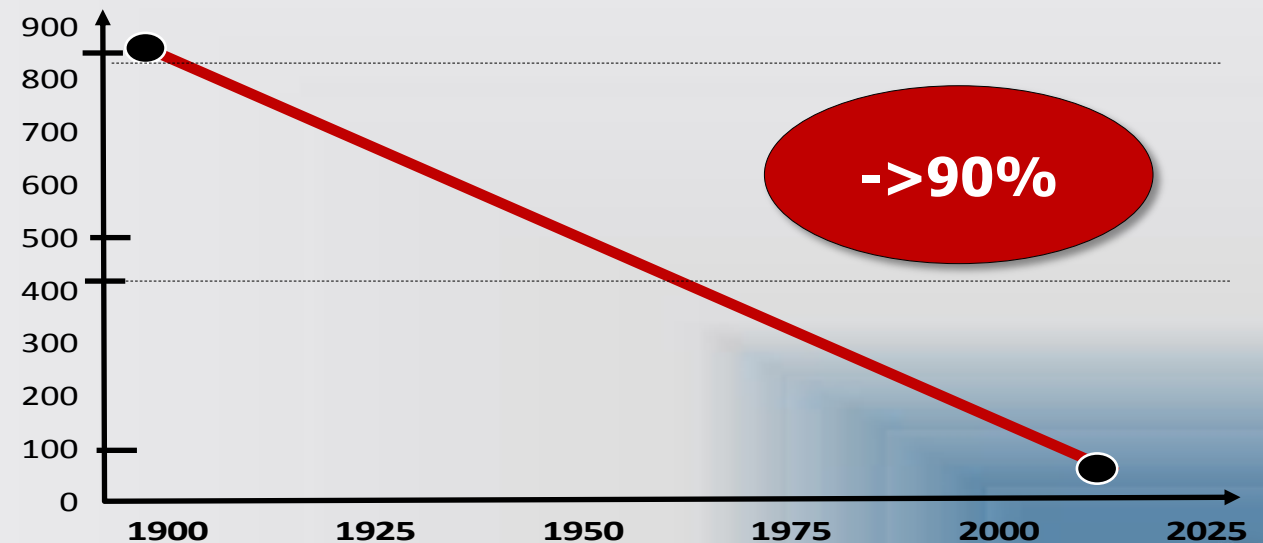

FÆRRE MEIERIER

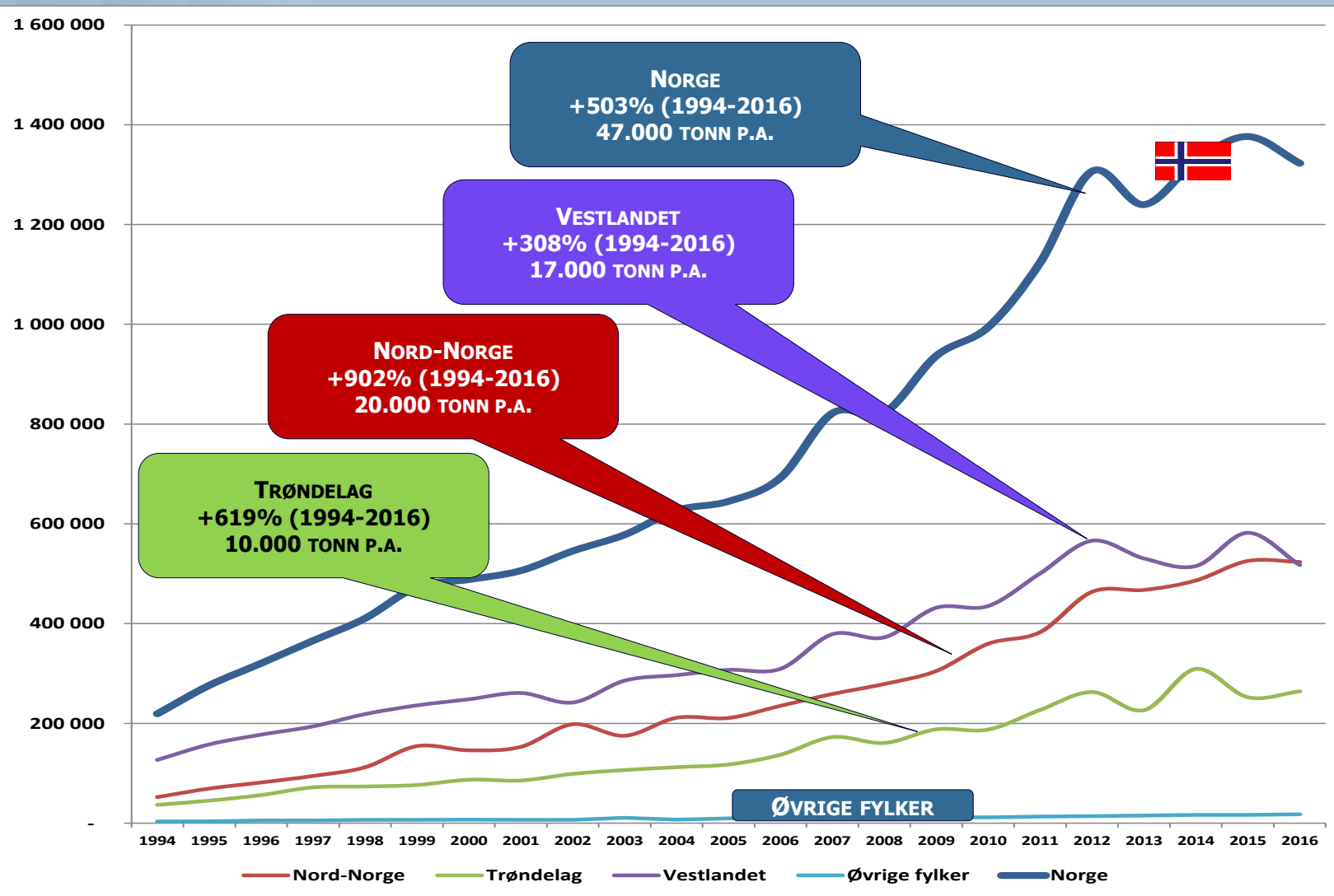

- **1900 : 845 meierier i Norge**
- **Siste 30 år: 130 lagt ned**
- **I 2018 har TINE 50 meierier, hvorav 6 i Nord-Norge**

«Reduksjonen henger bl.a. sammen med den tekniske utviklingen som har gjort det mulig å hente melk langveis fra og likevel bevare kvaliteten.» (Store Norske leksikon)

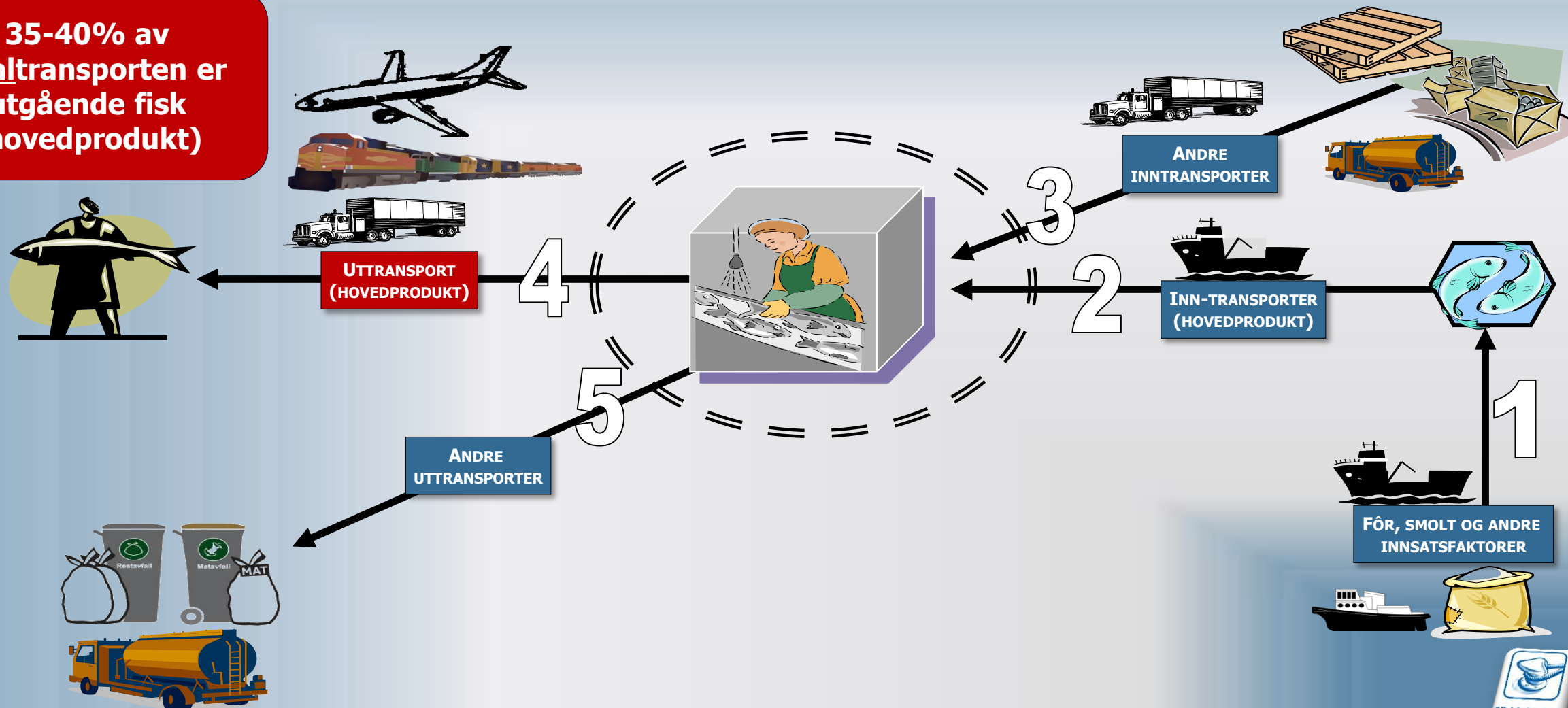
Havbruk: utviklingen så langt (Norge)

- Fra 1994 til 2016 har norsk lakseproduksjon økt med mer enn 6 gangen
- Økningen utgjør:
 - ca. 1.1 millioner tonn
 - Reelt sett ca. 47.000 vogntog, en vei
- Til totalt ca. 53.000 VTE i 2016
- Veksten størst i Nord-Norge

TRANSPORTERER MER ENN FISK — EKSEMPEL HAVBRUK

35-40% av
totaltransporten er
utgående fisk
(hovedprodukt)

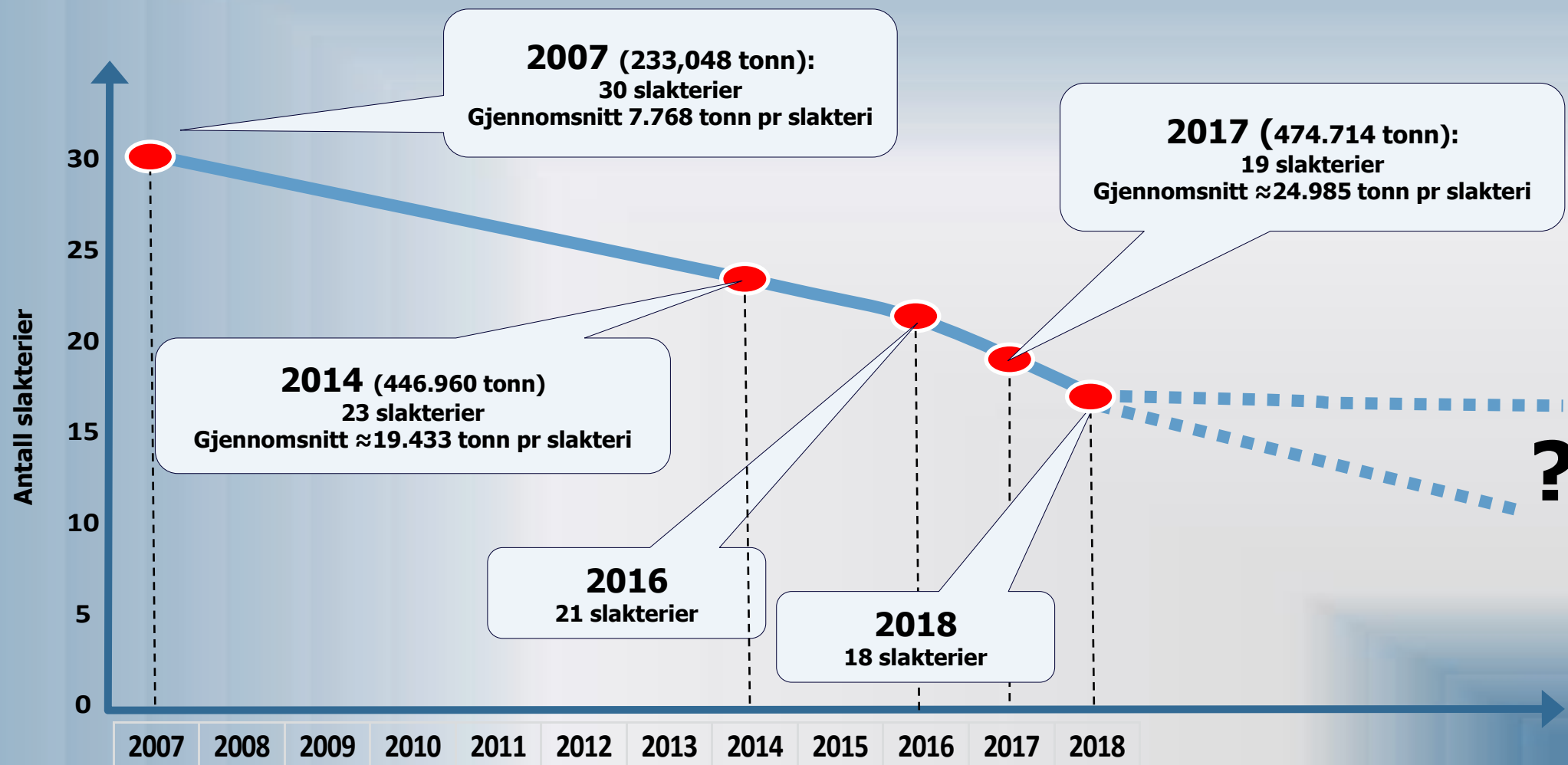

I 2007 VAR DET 30 LAKSESLAKTERIER I NORD-NORGE:

- ✓ 16 I NORDLAND
- ✓ 10 I TROMS
- ✓ 4 I FINNMARK

FÆRRE LAKSESLAKTERIER (NORD-NORGE, SISTE 10 ÅR)

Utvikling antall lakseslakterier i Nord-Norge (siste 10 år)

fisk.no

Forsiden Fiskeri Nyheter Oppdrett Nyheter Mat Nyheter Meninger Debatt Uketall Rapporter Børs Sjømat

Troms Slakteridrift melder oppbud

01. mars 2010 22:18.

LYNGEN: Troms Slakteridrift AS på Storsteinnes melder oppbud.

Lakseslakteriet med 22 ansatte har vært en av de største private arbeidsgiverne i Lyngen. Styreleder Roger Nilsen erkjenner at det er tungt å måtte melde oppbud.

- Det har gjennom de siste to årene vært satset hardt både fra bedriften, eierne og Lyngen kommune på å skape en konkurransedyktig bedrift med stabile og gode arbeidsplasser, uttaler Nilsen.

Konflikt med Salmar

En av årsakene til at selskapet slår seg konkurs, er at selskapets hovedkunde, Salmar Nord AS, har kommet med store økonomiske krav som selskapet ikke klarer å bære.

- Dette skjer etter at bedriften gjennom flere år har gjennomført betydelige avtak fra denne kunden av syk oppdrettslaks smittet med ILA (infeksjøs laksenemi). Vi mener å ha utført en svært god jobb for Salmar Nord AS til lavest mulig kostnad og best mulige grad av service, forteller Nilsen.

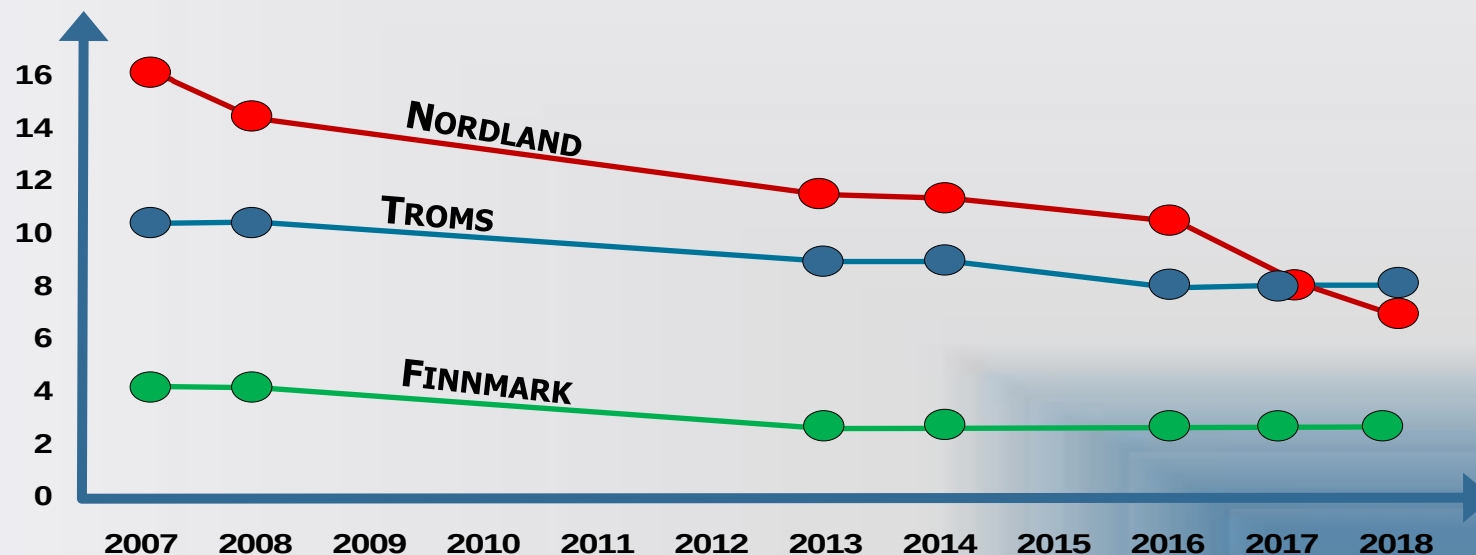
Styrelederen har lite godt å si om Salmar Nord sin opptreden, og konkluderer at et videre samarbeid ikke er mulig.

- Det er uklart hva som vil skje videre med bedriften. Første skritt er å melde oppbud, hvorefter et bostyre vil bli oppnevnt for å foreta en gjennomgang av boet for å søke å dekke selskapets økonomiske forpliktelser, sier Roger Nilsen.

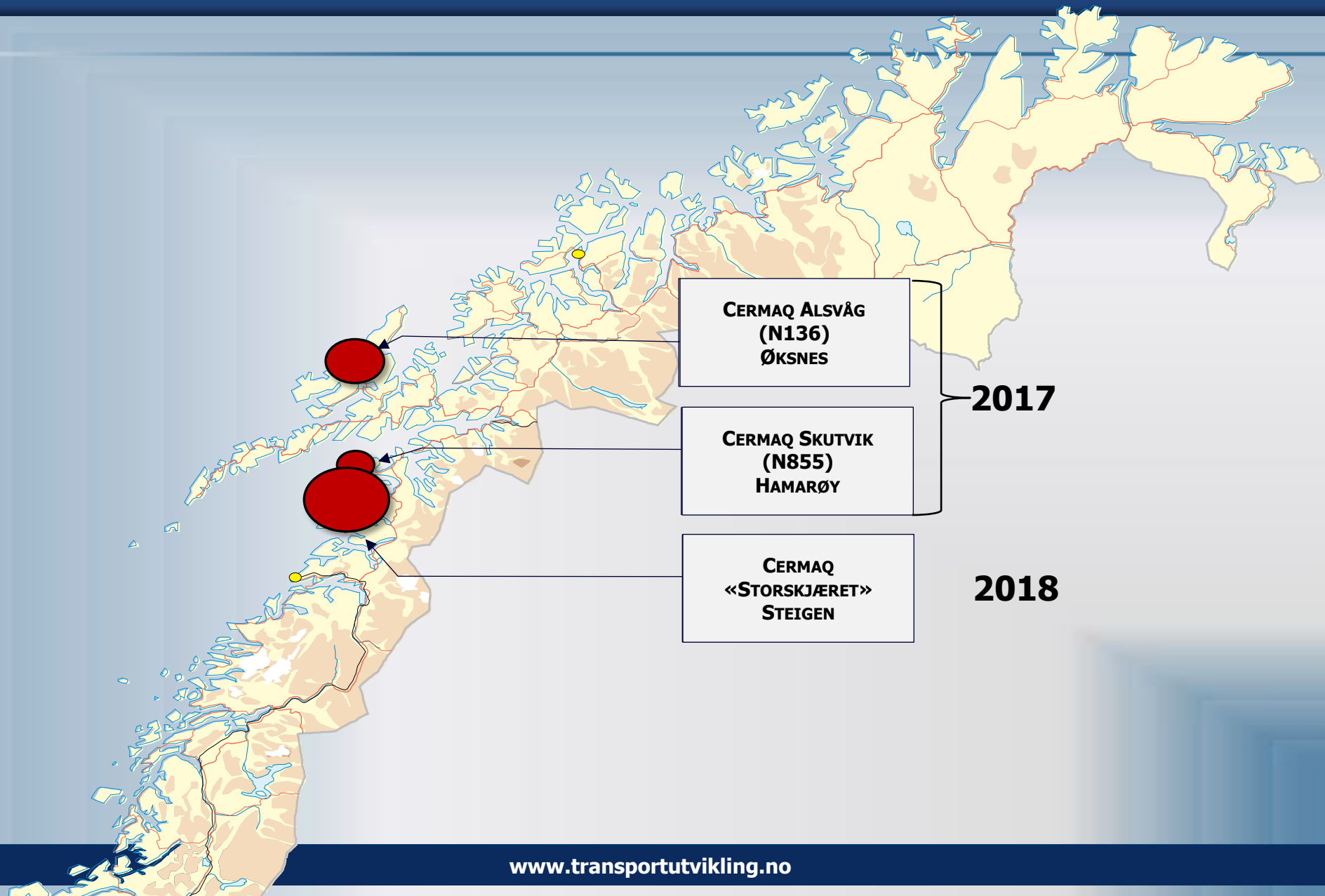
Selskapets regnskap for 2008 viser at omsetningen da havnet på 15,9 millioner kroner. Selskapets resultat før skatt endte på -1.3 millioner kroner, og bokført egenkapital lå på knapt 0,8 millioner kroner ved årets utgang.

Les også: Laks rømte fra slakteri 12.07.2009

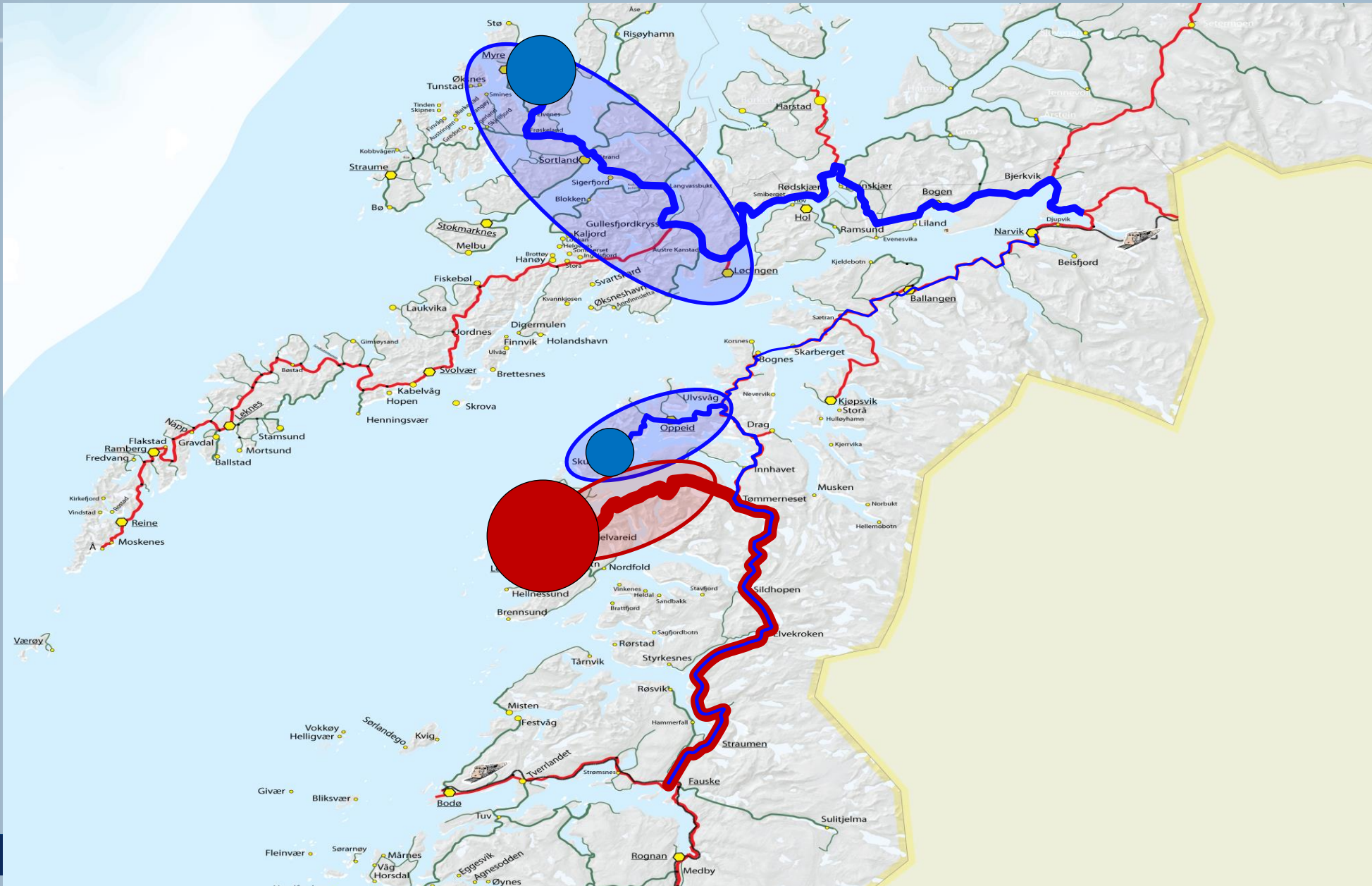
- Pr 2018 er 12 av 30 lagt ned, -og en nyetablering. Netto:11 færre
- Størst reduksjon i Nordland (56%, 16→7)
- I liten grad konkurser, men kommersielle valg
- De fleste som forsvinner er små, -unntatt når store konsern foretar strukturendringer

Cermaq Nordland – to blir til ett

Cermaq Nordland – endret transportbelastning

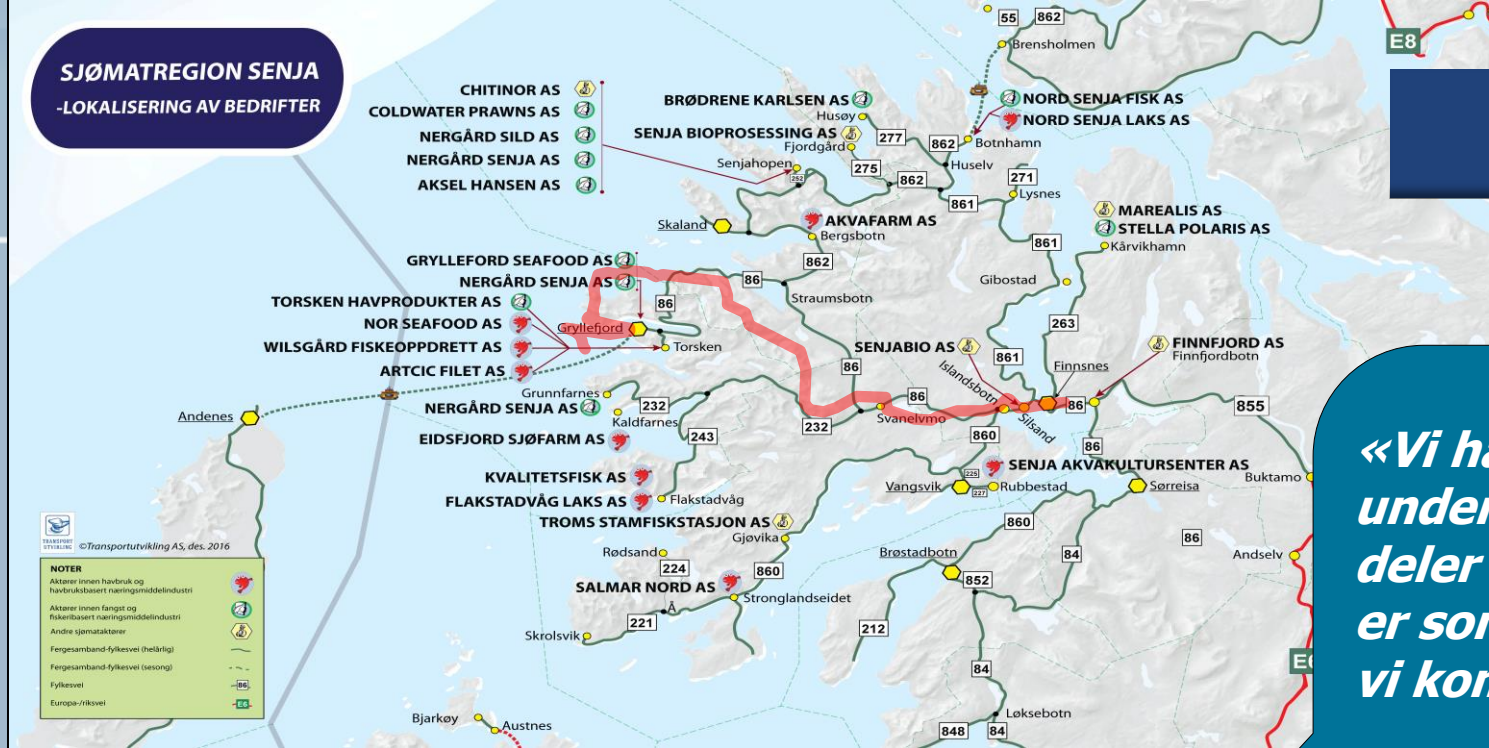

Veiene

- Et problem er at slakteriene ikke er lokalisert ved jernbaneterminalen, -eller ved hovedveien, flyplassen eller havnen
- De finnes gjerne ved enden av en nedslitt fylkesvei
- Fylkesveinettet, som er 2-3 ganger så langt som riksveinettet har et formidabelt vedlikeholdsetterslep

SJØMATREGION SENJA -LOKALISERING AV BEDRIFTER

Fylkesveier

«Vi har en veistandard på FV86 som er under enhver kritikk. Vi må pakke om deler av last på vårparten når telehivene er som verst, pga skadet emballasje når vi kommer til Finnsnes.»

«Møteplassene på strekningen Straumsnes– Torsken av en slik størrelse at de ikke har plass til en trailer.»

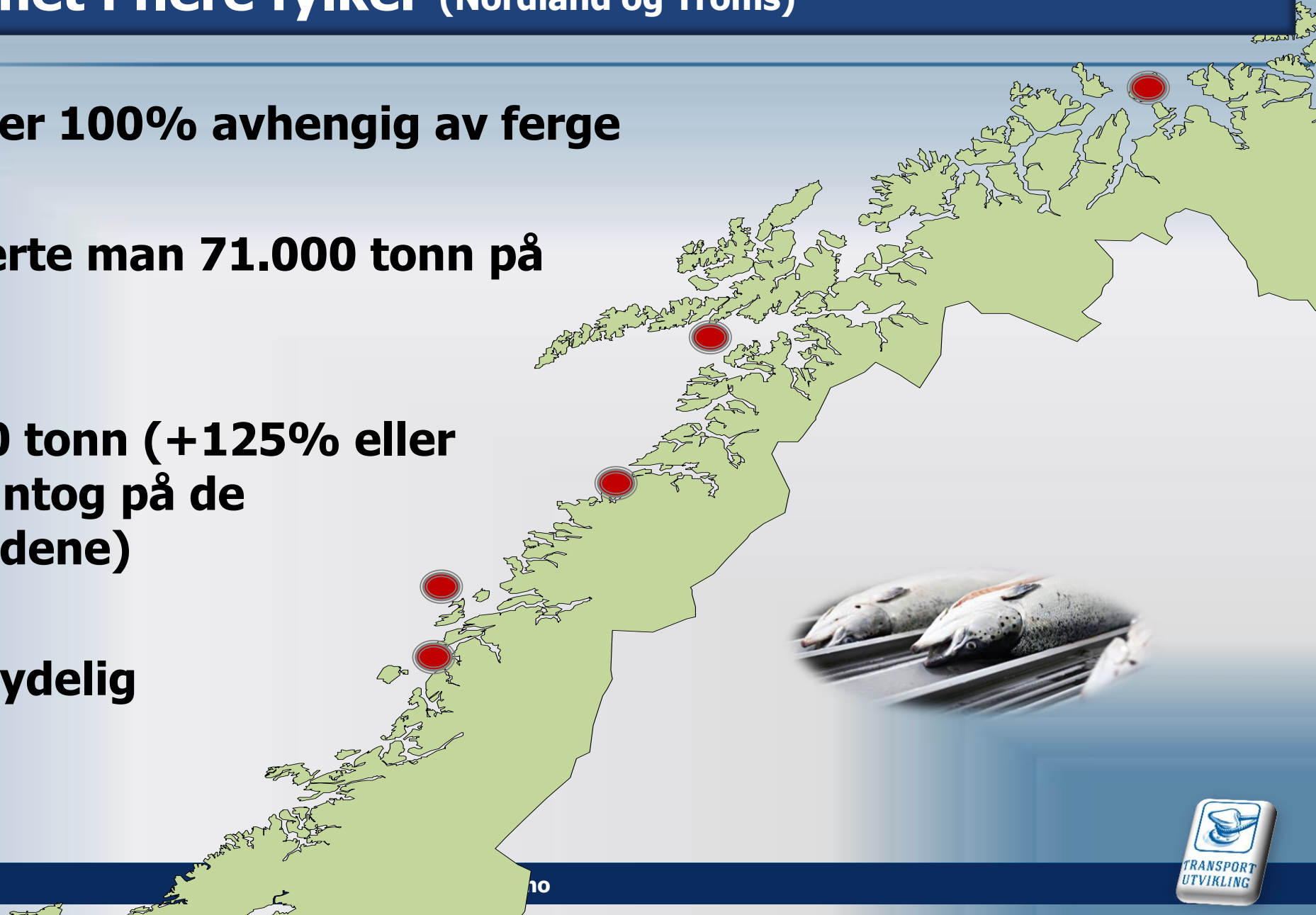
Strukturendringer og nye veitransportutfordringer

Færre slakterier og mer laks

- **Transportarbeidet på vei oppstår i stor grad rundt slakteriet**
- **Bil er det foretrukne transportmiddel**
- **Mer konsentrerte transporter når volum øker og slakteriene blir færre**
- **Noen veier blir viktigere enn andre, -og får større utfordringer enn tidligere**
- **Det vil gi endrede utfordringer, - og transportprioriteringer**

Fergeavhengighet i flere fylker (Nordland og Troms)

- ❑ ● 5 slakterier er 100% avhengig av ferge
- ❑ I 2007 produserte man 71.000 tonn på «øyene»
- ❑ I 2017: 160.00 tonn (+125% eller 9.500 flere vogntog på de 5 fergesambandene)
- ❑ 4 av 5 øker betydelig

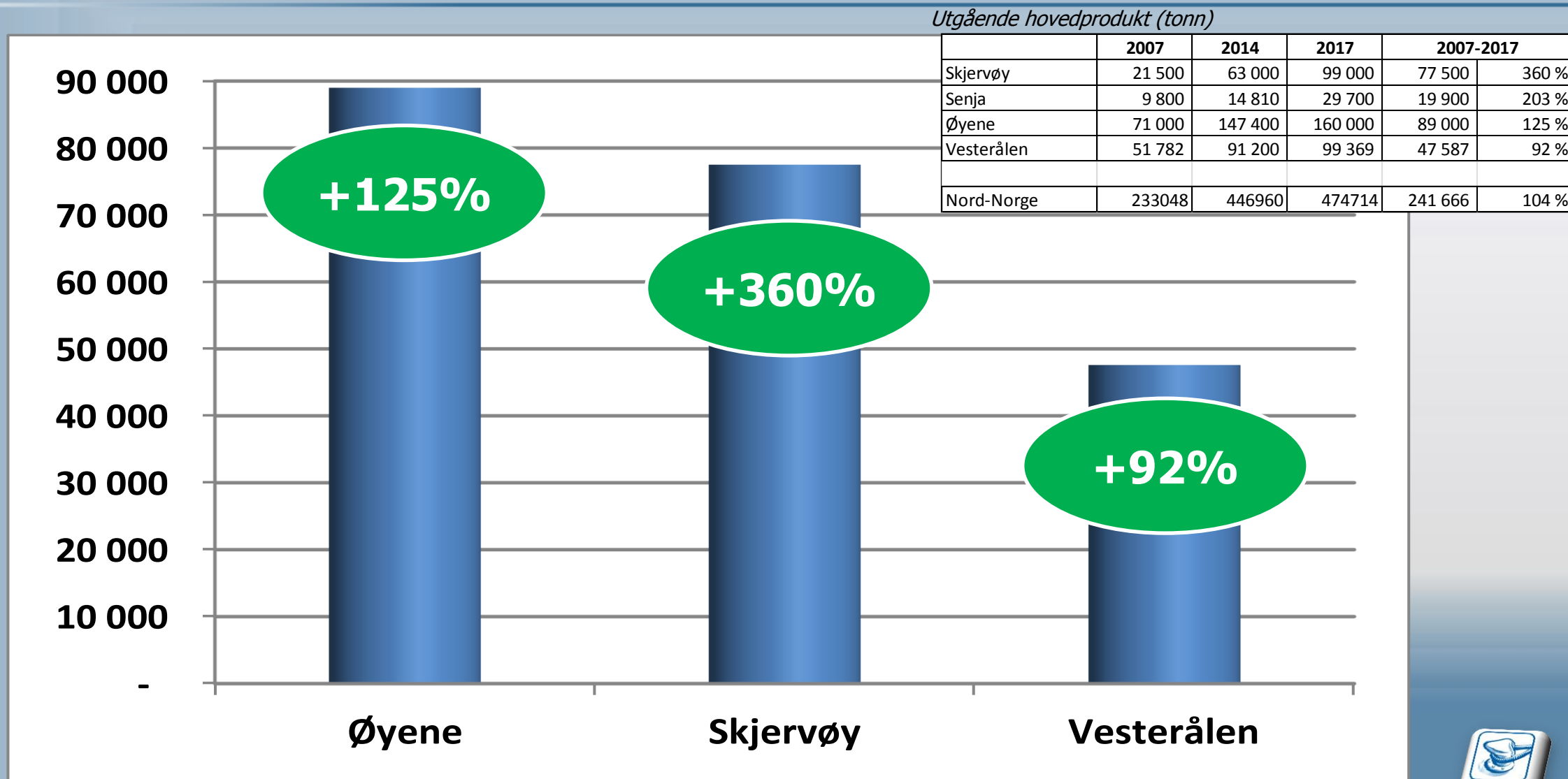
Får ikke laksen til markedet

Kilde: Nor24, 3.11.15

«Jubler over ny storkontrakt, men de har et problem: Å få laksen over til fastlandet.»

Hvor har de største endringene skjedd ? (2007-2017)

Noen spørsmål til slutt

- **Det skjer en strukturendring som påvirker transportarbeidet**
- **Er det en utvikling som kommer til å fortsette, færre slakterier og mer fisk ?**
 - **Produksjonen er mer enn doblet på 10 år, og antallet slakterier er redusert med 40%**
- **Blir slakteriene lokalisert der transportstrukturene er best, eller er det andre faktorer som til slutt styrer hvor man etablerer seg ?**

Mer konsentrert transport -ved samme transportmiddelfordeling

Typer konsentrasjon

- Vekst i enkeltslakterier (mer produksjon/generisk vekst)
- Integrasjon, sammenslåing
- Kombinasjon

Hvorfor konsentrasjon

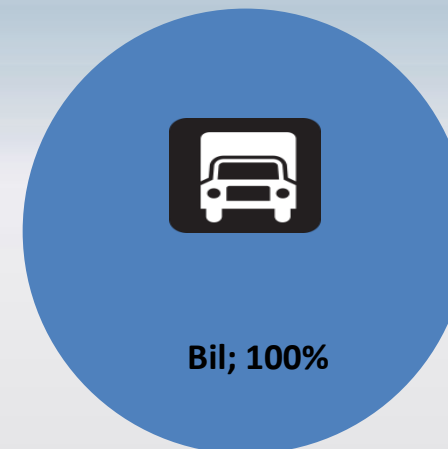
- Skalafordeler (stordrift)
- Eierskifter/strategiendringer
- Muligheter som følge av endret/bedret logistikk

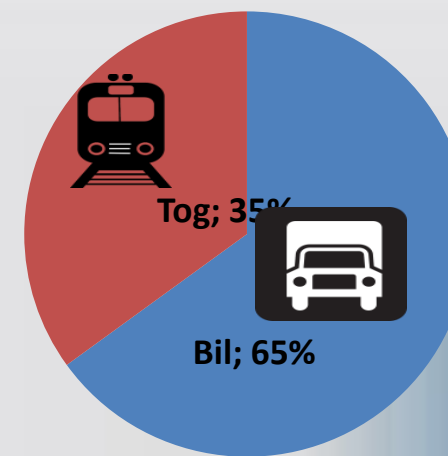
Hvordan transporteres laksen til markedene idag

- I stor grad ferske produkter
- Ca. 90% er eksport til andre land
- Det meste med bil, eller som en kombinasjon mellom bil, jernbane og fly

Fra
slakteriet

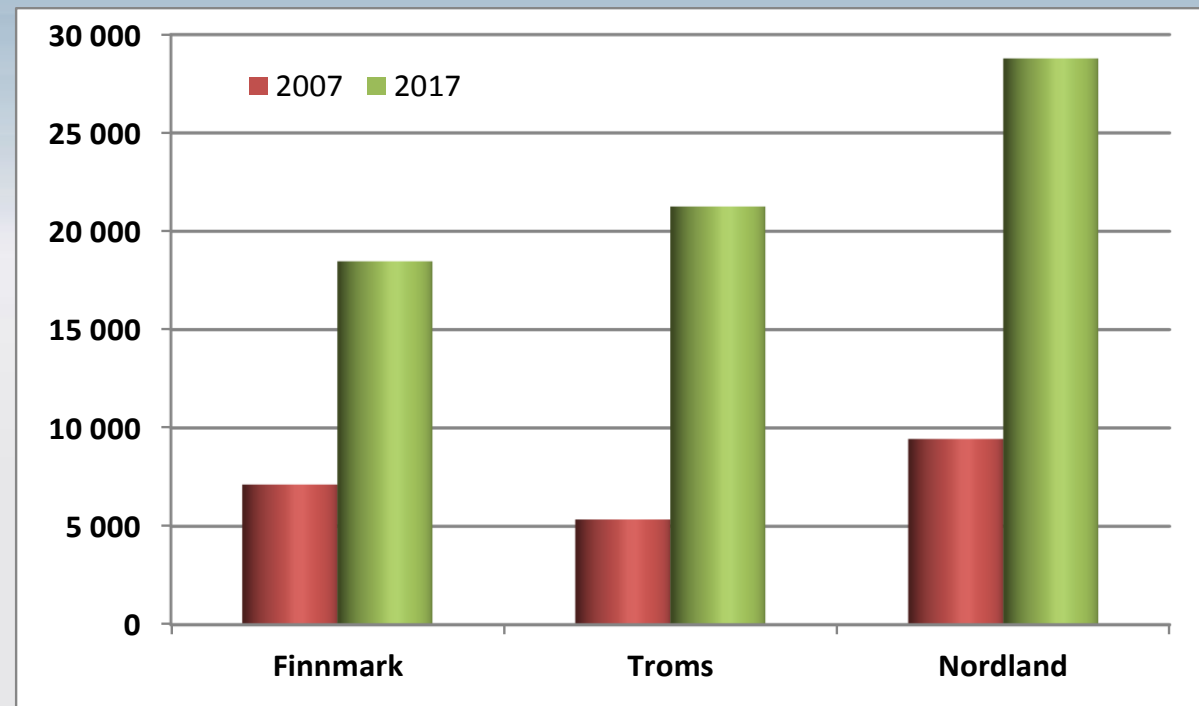

Ut av
Nord-Norge

Gjennomsnittsslakteriet, - og de største

I 2007 produserte gjennomsnittsslakteriet i :

- **Finnmark 7.125 tonn, - i 2017: 18.474 tonn (+159%)**
- **Troms 5.350 tonn, -i 2017: 21.259 tonn (+297%)**
- **Nordland 9,441 tonn, -i 2017: 24,229 tonn (+205%)**

- **I 2007 produserte det største slakteriet i Nord-Norge 38.300 tonn ferdig utgående hovedprodukt**
- **I 2017 produserte det største slakteriet ca.75.000 tonn**

TOG OG PRODUKSJON: 1994 - 2016

Men, transporten
til/fra toget skjer
med bil

x 14

x 10
(N-Norge)

x 6
(Norge)

1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016